

Externe reflectie Agro- en biotechnologie

Datum	Dinsdag 28 mei 2019
Commissie	
Voorzitter	- Peter Van Petegem, gewoon hoogleraar onderwijswetenschappen, Faculteit Sociale Wetenschappen Universiteit Antwerpen
Commissieleden	- Tony Remans, opleidingshoofd Agro- en biotechnologie PXL Hasselt en onderzoeker expertisecel PXL BIO-Research - Bianca Defruyt, manager CI (Continuous Improvement) bij FrieslandCampina Aalter - Ward De Boe, opleidingshoofd lerarenopleidingen Kleuter- en Lager onderwijs Odisee campus Aalst - Johannes Van de Velde, student Ontwerp- en productietechnologie Odisee campus Gent
Verslaggever	- Els Alaerts, medewerker dienst Kwaliteit en Beleid Odisee
Opleiding	
Directeur	<u>Speeddating + groepsgesprek</u> : Luk Schoofs
Opleidingshoofd	<u>Speeddating + groepsgesprek</u> : Stef Aerts
Docenten	<u>Speeddating + groepsgesprek</u> : - Els Peeters - Hilde Vervaecke - Liesbet Devos - Steven Meeus <u>Groepsgesprek</u> : - Evy Mettepenningen - Leonard van Dooren
Studenten	<u>Speeddating</u> : - Simon Decleyre - Laura Heyndrickx <u>Groepsgesprek</u> - Laura Comhaire - Angelique De Cock
Werkveld/alumni	<u>Speeddating</u> : - Lieselotte Waterschoot <u>Groepsgesprek</u> - Ann Detelder

1. Inleiding

De externe reflectie kadert in de bewaking van de opleidingskwaliteit in eigen regie binnen Odisee: het zogenaamde ASTOR-traject (**A**udit, **S**tuadmateriaal, **T**oetscommissie, **O**pleidingsevaluatie en **R**eflectie). De externe reflectie sluit het ASTOR-traject af. Daarbij wordt door een onafhankelijke commissie, onder supervisie van de cel kwaliteitszorg van de VLUHR, nagegaan of de praktijk van de opleiding beantwoordt aan de visie van de opleiding, in overeenstemming is met de missie en speerpunten van Odisee en spoort met een aantal kwaliteitscriteria.

De externe reflectie vindt plaats gedurende één dag en omvat volgende elementen:

- ✓ **Deskresearch** waarbij de commissieleden de kwaliteitsfiches van de opleiding en het daarbij horende stavingsmateriaal doornemen.
- ✓ **Speeddating** waarbij de commissieleden tijdens vier individuele gesprekken vragen kunnen stellen aan een vertegenwoordiger van het beleid, van docenten, van studenten en van het werkveld/de alumni.
- ✓ Een **groepsgesprek** tussen de commissie en vertegenwoordigers van de opleiding (beleid, docenten, studenten, werkveld/alumni).
- ✓ Een **afsluitend overleg** waarbij de commissie per kwaliteitskenmerk de belangrijkste conclusies noteert.
- ✓ Een **afronde moment** waarbij de belangrijkste bevindingen worden meegedeeld aan het opleidingshoofd, de studiegebieddirecteur en de teamleden.

Het voorliggend rapport bevat voor vijf kwaliteitskenmerken de belangrijkste bevindingen van de commissie en een aantal tips voor de toekomst. Afrondend benoemt de commissie een goede praktijk die door de leden bijzonder werd gewaardeerd en legt ze een kritische vraag voor waarmee de commissie de opleiding wil uitdagen.

Het verslag van het groepsgesprek van de commissie met de vertegenwoordigers van de opleiding is als bijlage toegevoegd.

2. Rapportering per kwaliteitskenmerk

1-Profiel, leerresultaten en curriculum

Kwaliteitskenmerk
<p>De opleiding heeft een duidelijk, specifiek profiel dat aansluit bij de onderwijsvisie van het studiegebied evenals bij de missie en de strategische speerpunten van de instelling. Uit de acties van het Strategie- en werkingsplan en ander informatief of demonstratief materiaal (o.a. verslagen van het kernteam) blijkt dat de opleiding essentiële elementen uit de onderwijsvisie in de onderwijspraktijk realiseert.</p> <p>De leerresultaten van de opleiding vormen een heldere en specifieke invulling van de internationaal en landelijk gevalideerde domeinspecifieke leerresultaten. De leerresultaten zijn geconcretiseerd in kerndoelen, gekoppeld aan opleidingsonderdelen en met het nagestreefde beheersingsniveau zoals beschreven in het competentiemodel van Odisee. Dit is verifieerbaar in de ECTS-fiches en in een matrix waar de relatie tussen de kerndoelen van de opleiding en de opleidingsonderdelen zichtbaar wordt.</p> <p>Het curriculum van de opleiding sluit aan bij de meest recente ontwikkelingen in het vakgebied, in het werkveld en is maatschappelijk relevant. In het studiemateriaal van de kerndisciplines van de opleiding komen actuele vakinhouden aan bod. De betrokkenheid van het werkveld bij de evaluatie en ontwikkeling van het curriculum is gedocumenteerd (o.a. verslagen van de resonantieraad, de focusgesprekken met docenten over structurele interactie met het werkveld). De impact van resultaten en activiteiten uit onderzoek en dienstverlening op het onderwijs worden exemplarisch aangetoond.</p>

Het curriculum van de opleiding is goed uitgedacht en biedt een antwoord op de uitdaging voor de opleiding om tegemoet te komen aan een divers werkveld. De opleiding heeft goed voor ogen wat ze wil bereiken. Studenten hebben veel keuzemogelijkheden om het eigen traject vorm te geven. De structuur van domeinspecifieke en opleidingspecifieke leerresultaten die worden vertaald in kerndoelen en doorgetrokken naar de opleidingsonderdelen zit goed in elkaar. Het geheel is transparant en duidelijk en borgt de realisatie van de leerresultaten. De leerlijnen in het curriculum zijn duidelijk. Het curriculum wordt actueel gehouden en 'gestructureerd informeel overleg' binnen het team speelt daarbij een belangrijke rol.

Tips voor de toekomst

- ✓ De commissie vraagt de opleiding blijvend aandacht te hebben voor de balans tussen de breedte van de opleiding enerzijds en specialisatie anderzijds en de wijze waarop hierover wordt gecommuniceerd aan studenten. Een belangrijke vraag hierbij is of de bedoeling van de opleiding voldoende duidelijk is voor de studenten en de autonomieversterkende leeromgeving gerealiseerd kan worden zoals de opleiding dat voor ogen heeft. Met andere woorden: kiezen studenten echt op basis van intrinsieke motivatie of spelen soms ook meer opportunistische overwegingen mee bij de keuzes die ze maken.

2-Onderwijsleeromgeving en evaluatie

Kwaliteitskenmerk

De onderwijsleeromgeving stimuleert de studenten om een actieve rol te spelen in het leerproces en draagt bij tot een vlotte studievoortgang. Aansluitend op het assessment van het **studiemateriaal** door studenten zijn er, waar nodig, verbeteracties opgestart. Uit de inventaris van de **didactische werkvormen** blijkt een variatie en een afstemming op de opleidingsfases. Een exemplarische **showcase** toont de aansluiting van de leeromgeving bij de diversiteit in de studentenpopulatie, de talentontwikkeling van studenten en de interactie met het werkveld. Uit de **opleidingsevaluatie door studenten** blijkt algemene tevredenheid over de onderwijsleeromgeving.

De beoordeling van studenten weerspiegelt het leerproces en concretiseert de beoogde leerresultaten. De **inventaris van evaluatievormen** in de opleiding toont een variatie die recht doet aan diverse leerstijlen in de studentenpopulatie. De opleiding realiseert een adequate verhouding tussen **ontwikkelingsgerichte feedback** (formatief) en **eindbeoordeling** van studenten (summatief). Uit de verslagen van de toetscommissie blijkt dat **niveau 6** werd behaald en dat andere aanbevelingen van de **toetscommissies** worden opgevolgd.

De verschillende facetten voor de opbouw van een goede leeromgeving zijn aanwezig. De opleiding maakt gebruik van up-to-date en kwaliteitsvol leermateriaal, o.a. eenvormige cursussen met vermelding van de leerdoelen en begrippenlijsten. De studenten waarderen dit.

De werkveldgerichtheid van de opleiding is zichtbaar in de leeromgeving en in de evaluaties. De opleiding ging aan de slag met de feedback van de externe toetscommissies, bv. optimaliseren van de informatie in de ECTS-fiches. De opleiding durft te experimenteren en nieuwe werk- en evaluatievormen uitproberen. Daarbij wordt steeds rekening gehouden met het effect voor studenten en docenten, bv. efficiëntie voor docenten en duidelijkheid voor studenten.

Tips voor de toekomst

- ✓ Hoewel de opleiding nu al durft te experimenteren met nieuwe werk- en evaluatievormen (bv. studenten de keuze laten tussen verschillende evaluatievormen), is de commissie van mening dat de opleiding hier in de toekomst nog meer op mag inzetten.

3-Informatie, voorzieningen en begeleiding van studenten

Kwaliteitskenmerk
<p>De opleiding verstrekt volledige en gemakkelijk leesbare informatie over alle fasen van de studieloopbaan. Studenten vinden op het studentenportaal of de website op gepaste tijdstippen correcte en heldere informatie over o.a. de programma-opbouw, het onderwijs- en examenreglement, de studietrajectbegeleiding, de examenresultaten. Uit de opleidingsevaluatie door studenten blijkt algemene tevredenheid over de informatievoorzieningen.</p> <p>Uit een beknopte beschrijving van de opleidingsspecifieke voorzieningen op het vlak van bibliotheek, ICT, infrastructuur, sociale voorzieningen blijkt dat deze makkelijk toegankelijk zijn en adequaat in relatie tot de ambities van het studiegebied en de opleiding.</p> <p>De opleiding beschikt over (meet-)gegevens over studie (traject) begeleiding en in-, door- en uitstroom van studenten en heeft, waar nodig, verbeteracties geïnitieerd. Uit de opleidingsevaluatie door studenten blijkt algemene tevredenheid over de infrastructuur en begeleiding.</p>

De informatievoorziening voor abiturienten en studenten is goed. De studenten staan duidelijk centraal voor de opleiding. Zo werden door de opleiding compenserende maatregelen in het leven geroepen om problemen met Myday te omzeilen en er toch voor te zorgen dat de nodige informatie bij de studenten terecht komt. Cursusmateriaal, beeldmateriaal, e-books, opgenomen lessen, ... zijn voor studenten beschikbaar, o.a. via Toledo. De trajectbegeleiding en de begeleiding van stages en bachelorproeven is goed in orde en dit tot tevredenheid van de studenten. Er is een nauw en laagdrempelig contact tussen docenten en studenten. De kleinschaligheid van de opleiding speelt hierbij een rol. Ook de begeleiding van HAO-studenten is goed uitgebouwd.

Tips voor de toekomst

- ✓ De commissie vraagt de opleiding te bewaken dat studenten hun weg blijven vinden in de veelheid aan informatie die hen via verschillende kanalen bereikt, m.a.w. ervoor te zorgen dat de juiste informatie op het juiste moment bij de juiste persoon terecht komt.

4-Betrokkenheid en expertise van stakeholders

Kwaliteitskenmerk

De voor de opleiding ingezette docenten bieden de studenten optimaal de mogelijkheid om leerresultaten te behalen. De CV's van het onderwijzend personeel sluiten goed aan bij de toegewezen onderwijsopdracht. Uit de studentenbevraging over het **didactisch handelen** van de docenten (BOLA's – beoordeling onderwijsleeractiviteiten) blijkt algemene tevredenheid en/of zijn **verbeteracties** geïnitieerd. Er zijn **maatregelen professionalisering** die de onderwijsontwikkeling en –innovatie in het studiegebied stimuleren.

De opleiding stimuleert **betrokkenheid** van interne en externe stakeholders, onafhankelijke peers en experts bij onderwijs en kwaliteitszorg. De opleiding biedt recente voorbeelden aan van een actieve en verankerde participatie van **studentenvertegenwoordigers**. De samenwerking tussen **werkveldvertegenwoordigers /andere partners** en de opleiding heeft een meerwaarde voor beide partijen.

Het werkveld wordt op verschillende manieren binnengebracht in en betrokken bij de opleiding, bijvoorbeeld via stages en bachelorproeven. Ook de betrokkenheid van studenten naar het werkveld toe is hoog, o.a. door de structurele invulling van de praktijkdagen op woensdag (dit verschilt wel van afstudeerrichting tot afstudeerrichting) en de intensieve stages in het 2de en 3de jaar. De opleiding kan daarvoor beroep doen op een zeer uitgebreid netwerk. De studentenparticipatie in de opleiding werkt goed, o.a. via de opleidingsstudentenraad, en de studenten zijn hier tevreden over. Het docententeam is goed op elkaar ingespeeld en de nodige expertise is duidelijk aanwezig. Het team is toegankelijk en laagdrempelig naar studenten toe. Onderzoek is intrinsiek opgenomen in de opdracht van een aantal docenten. Het is de tweede natuur van het team om contacten met het werkveld goed te verzorgen en de vinger aan de pols te houden.

Tips voor de toekomst

- ✓ Uit de gesprekken blijkt dat kennisdeling tussen docenten hoofdzakelijk informeel en binnen de eigen afstudeerrichting gebeurt. De commissie adviseert om na te denken over de borging van kennisdeling binnen de opleiding, bv. door er meer structuur in te brengen en ook uit te wisselen over de richtingen heen.
- ✓ De commissie adviseert de opleiding het PDCA-denken sterker te expliciteren met het oog op een duidelijke houvast en sterkere borging van de kwaliteit van de opleiding. Toekomstplannen die nu eerder vaag geformuleerd zijn ('We denken erover na om ...'), worden best omgezet in SMART-doelstellingen. Op die manier kan de opleiding ook expliciteren waar ze bijvoorbeeld over vijf jaar zou willen staan. Enkele voorbeelden van plannen waarvoor dit is aangewezen: uitbreiding van en bredere vertegenwoordiging van het werkveld in de resonantieraad, contacten en samenwerking met secundaire scholen, uitbreiding van de uitgaande docentenmobiliteit.

5-Focusdossier: internationalisering, praktijkgericht onderzoek en/of dienstverlening

Kwaliteitskenmerk
De opleiding maakt een keuze over welk dossier zij wil voorleggen. In het dossier rond internationalisering toont de opleiding dat zij een internationale leeromgeving creëert. Uit het dossier rond praktijkgericht onderzoek en/of dienstverlening blijkt dat de wisselwerking tussen de opleiding en praktijkgericht onderzoek/dienstverlening een meerwaarde heeft voor beide partijen.

Het belang van internationalisering wordt duidelijk gezien door de opleiding en een aanzienlijk percentage van de studenten doet dan ook een internationale ervaring op. Studenten worden hierover al vroeg in de opleiding en veelvuldig geïnformeerd. De opleiding biedt studenten veel verschillende mogelijkheden om een buitenlandervaring op te doen, vooral in het kader van stage en bachelorproef.

De onderzoeksgroep SALTO is een voorbeeld op hogeschoolniveau. De werking met verschillende speerpunten is sterk. Er zit een duidelijke leerlijn onderzoek in het curriculum en het is positief dat de inspiratie voor de invoering van die leerlijn mede uit het werkveld kwam.

Tips voor de toekomst

- ✓ De commissie is van mening dat de uitgaande studiemobiliteit van docenten en studenten nog kan stijgen. De kansen zijn er en zowel studenten als docenten moeten gestimuleerd worden om hierop in te gaan. Docenten kunnen wat dit betreft een belangrijke voorbeeldfunctie opnemen t.o.v. de studenten.
- ✓ De commissie adviseert om te bewaken dat (docenten uit) alle afstudeerrichtingen betrokken zijn bij onderzoek.
- ✓ De commissie staat achter het voornemen van de opleiding om de vertaling van onderzoek naar maatschappelijke valorisatie verder op te nemen. Op die manier zal niet alleen de visibiliteit van het onderzoek, maar ook van de opleiding, vergroten.

6-Algemeen

De commissie bedankt de opleiding voor de kwaliteit van het beschikbare materiaal, voor de goed georganiseerde omkadering en voor de interessante gesprekken.

De commissie wil de opleiding een pluim geven voor het geëngageerde team en de vertaling daarvan in de kwaliteit van het curriculum en de leeromgeving, de betrokkenheid bij de studenten en bij het werkveld en de aandacht voor internationalisering en onderzoek.

Ten slotte wil de commissie de opleiding uitdagen om de visie met betrekking tot de autonomie-versterkende leeromgeving zo snel mogelijk duidelijk te maken aan nieuwe studenten, zodat zij helemaal mee zijn met de bedoelingen van de opleiding en begrijpen wat de opleiding wil bereiken door hen de autonomie voor het eigen leerproces te laten opnemen. De opleiding zou dit bijvoorbeeld kunnen doen door de relevantie uitdrukkelijk toe te lichten, dit aspect meer structureel aan bod te laten komen in het curriculum en te expliciteren met het oog op verankering in de hoofden van de studenten. De opleiding kan op die manier bereiken dat een zo groot mogelijk deel van de studenten het opzet van de opleiding zo volledig mogelijk zal benutten en incorporeren.

3. Bijlage - Verslag van het groepsgesprek

Na verwelkoming van de vertegenwoordigers van de opleiding door de voorzitter, wordt de bedoeling van het groepsgesprek kort toegelicht. Tijdens het gesprek zullen de commissieleden een aantal thema's aanhalen waarbij ze, na de deskresearch en speeddating, nog verdere verdieping of verduidelijking nodig hebben.

De opleiding Agro- en biotechnologie (ABT) wil studenten opleiden tot *polyvalente professionals*. De vraag wordt gesteld of er een goed *evenwicht* is tussen de specifieke keuzevakken en het brede, polyvalente aanbod. Het is een kracht van de opleiding dat studenten, wanneer ze dat wensen, voor zichzelf de keuze kunnen maken om te specialiseren door middel van o.a. stage, bachelorproef, keuzevakken, ... Studenten kunnen daarin heel ver gaan, bv. gericht op een bepaalde diersoort. Ook binnen de algemene, breder gerichte vakken worden opdrachten en projecten gegeven die studenten heel specifiek kunnen uitwerken als ze dat willen. Wat betreft de keuzevakken zijn er ruime mogelijkheden: keuzevakken binnen de opleiding, keuzevakken in andere opleidingen van Odisee, keuzevakken bij de partners binnen de Associatie KU Leuven. Studenten kiezen voor 6 studiepunten uit de lijst van de opleiding en kunnen 6 studiepunten vrij invullen, bv. in functie van hun specialisatie of latere tewerkstelling (bv. Frans). Het resultaat van deze werkwijze is dat studenten met zeer uiteenlopende profielen kunnen afstuderen. Dit is een uitdaging, maar het is ook een bewuste keuze van de opleiding om zo ruim mogelijk te gaan in functie van het werkveld. De studenten kunnen immers uitstromen naar een brede sector en daarom is een brede inhoudelijke vorming noodzakelijk.

Studenten formuleren zelf de *leerdoelen* voor hun *stage*. Tijdens het gesprek geeft een studente aan dat het wel moeilijk is om die leerdoelen in te vullen, zowel voor de oriënterende stage als voor de eindstage. Dit heeft vooral te maken met het feit dat studenten vooraf nog niet goed weten wat er in het stagebedrijf allemaal aan bod zal komen. De opgestelde leerdoelen worden besproken met de stagebegeleider. De studente geeft aan dat het tijdens de stage niet mogelijk was om bepaalde doelen te verwerven op het gewenste niveau en dit omwille van omstandigheden op de stageplaats. Ook de tweede aanwezige studente vertelt dat het moeilijk was de leerdoelen in te vullen, vooral omwille van de vakterminologie. Ze vindt het wel positief dat ze als student moet nadenken over wat ze wil leren. Omdat elke stageplaats anders is, is het belangrijk dat studenten vooraf nadenken over wat ze kunnen bijleren op welke stageplaats.

De vraag wordt gesteld of het voor docenten duidelijk is op welk *niveau* de *kerndoelen* bevroegd moeten worden. Docenten geven aan dat ze dit steeds kunnen nakijken in de matrix en de ECTS-fiches. Afspraken over de niveaubepaling werden als team gemaakt. De doelstellingen worden steeds bekeken in functie van het competentieniveau en met het oog op het bereiken van niveau 6.

Wat betreft de *studentenaantallen* is er een ongelijke verdeling over de *vier afstudeerrichtingen*. De afstudeerrichting dierenzorg heeft het grootste aantal studenten, terwijl de tewerkstellingscijfers voor de afgestudeerden dierenzorg net minder hoog zijn in vergelijking met de andere afstudeerrichtingen. Tijdens SID-ins en infodagen wordt eerlijke informatie gegeven over de tewerkstellingskansen. Er is immers meer vraag naar afgestudeerden in groenmanagement en voedingstechnologie in vergelijking met dierenzorg. Door studenten een brede vorming te bieden, maken ze meer kansen op de arbeidsmarkt en kunnen ze terecht in verschillende sectoren. De opleiding probeert de afstudeerrichtingen op verschillende manieren in de kijker te zetten, bv. promofilm over voedingstechnologie, contacten met en activiteiten voor middelbare scholen. Uit overleg met andere opleidingen ABT blijkt dat de verhoudingen qua aantallen tussen de afstudeerrichtingen in de andere opleidingen ongeveer hetzelfde zijn. Jaarlijks kiest een aantal

studenten er heel bewust voor om een bijkomende afstudeerrichting te volgen, bv. eerst dierenzorg en nadien groenmanagement. Studenten hebben vooraf een goed zicht op de verschillende afstudeerrichtingen en maken soms ook voor hun stage bewust de keuze voor overschrijding van de afstudeerrichting. HAO-studenten kiezen vaker voor andere afstudeerrichtingen dan dierenzorg. De start van de graduaatsopleiding in het productiebeheer land- en tuinbouw kan effect hebben op de instroom in de bacheloropleiding, bv. door studenten die kiezen voor de graduaatsopleiding i.p.v. de bacheloropleiding en/of afgestudeerden van de graduaatsopleiding die nadien ook nog de bacheloropleiding doen.

De *HAO-studenten* maken een aanzienlijk deel uit van de studentengroep. De monitoraten die voor hen georganiseerd worden, zijn hoofdzakelijk bedoeld om onduidelijkheden uit te klaren. Bij de start van de HAO-variant werd veel gebruik gemaakt van de monitoraten, nu is dat veel minder. Dit is geen probleem: het betekent volgens de opleiding dat alles duidelijk is voor de studenten en dat ze minder behoefte hebben aan extra begeleidingsmomenten. De reden daarvoor is dat er nu, in vergelijking met de start, veel materiaal beschikbaar is waarmee de HAO-studenten zelfstandig aan de slag kunnen (aangepaste cursussen, Toledo, deelname aan de praktijkdagen, kennisclips, goed uitgeschreven opdrachten, ...). Dit werd ook bevraagd bij de HAO-studenten. De momenten waarop HAO-studenten verplicht aanwezig moeten zijn, worden goed en tijdig ingepland, bv. labo's, excursies. Over het algemeen zijn zij ook aanwezig tijdens de praktijkdagen. Die momenten zijn voor hen ook belangrijk om contacten te leggen en uit te wisselen met de dagstudenten. De HAO-studenten hebben een eigen community (zonder docenten) en vinden via die weg veel ondersteuning bij elkaar. Verder kunnen ook HAO-studenten beroep doen op de trajectbegeleiders en zijn er geen drempels om persoonlijk of via mail contact op te nemen met de docenten. De drop-out bij HAO-studenten is hoger dan bij de dagstudenten. Dit heeft meestal niet zozeer met de opleiding op zich te maken, maar eerder met het feit dat de combinatie studeren – werken – privé moeilijk haalbaar is. Dagstudenten die wensen over te stappen naar het HAO-traject, kunnen met deze vraag terecht bij de trajectbegeleiders. Binnen het team is de afspraak gemaakt om dit af te raden voor jongere studenten, o.a. omwille van de hogere drop-out in het HAO-traject.

De *praktijkdagen op woensdag* worden verschillend ingevuld per afstudeerrichting. Zo hebben de studenten voor voedingstechnologie ook veel praktijk op school en ligt de focus voor de praktijkdagen in het 2de jaar (niet altijd op woensdag). In andere opleidingsonderdelen wordt waar mogelijk ingespeeld op de ervaringen die studenten opdoen tijdens de praktijkdagen. Het voorbeeld wordt gegeven van marketing waar gebruik wordt gemaakt van concrete voorbeelden van de fabrieken uit de voedingsindustrie die door de studenten werden bezocht. Vanuit dierenzorg wordt het voorbeeld gegeven van wetgeving en theorie die wordt geoefend tijdens de praktijkdagen in bv. een asiel, de zoo of op een boerderij. Voor groenmanagement gaan de studenten uit de 1ste en 2de fase samen op excursie. Indien nodig wordt tijdens opeenvolgende jaren een andere focus gelegd tijdens die bezoeken zodat studenten zeker niet twee jaar na elkaar hetzelfde doen. De kruisbestuiving tussen beiden groepen is heel leerrijk voor de studenten. Ook voor de afstudeerrichting landbouw gaan de studenten uit 1ste en 2de fase samen op excursie (bedrijfsbezoeken, beurzen, ...). De aanwezige studenten geven aan dat de praktijkdagen het meest interessant zijn, vooral omdat studenten zo de kans krijgen om als groep plaatsen te bezoeken waar ze individueel geen toegang toe zouden hebben.

Om meer leerlingen uit het *secundair onderwijs* te bereiken, onderneemt de opleiding een aantal acties. Zo zijn er de chatsessies tussen abiturienten en studenten uit de opleiding ABT. Een vertegenwoordiger van de campus gaat langs bij de secundaire scholen in de buurt om informatie te geven over de opleidingen op campus Sint-Niklaas. De opleiding ABT rekruteert uit een ruimere regio dan de andere opleidingen op de campus. Daarom worden er een aantal initiatieven specifiek

voor ABT opgezet, bv. open lesdagen, lessen en workshops voor secundaire scholen. De opleiding bereikt daarmee vooral leerlingen uit richtingen als land- en tuinbouw en biotechnische wetenschappen. Studenten uit bv. humane wetenschappen worden minder bereikt. Voor het opleidingsonderdeel natuurbeheer organiseerden de studenten een excursie voor een secundaire school. Dit is een lovenswaardig initiatief dat navolging verdient.

De samenstelling en werking van de *resonantieraad* is toe aan optimalisatie. De opleiding wil zoeken naar een win-win zodat de resonantieraad zowel voor de opleiding als voor de leden een meerwaarde is. De samenstelling is vooral een uitdaging omwille van de representatie voor de vier afstudeerrichtingen. De organisatie van een resonantieraad per afstudeerrichting zou een mogelijkheid zijn, maar de implicatie daarvan is dan wel dat er 8 à 12 avonden nodig zijn om te realiseren dat elke resonantieraad 2 of 3 keer per jaar kan vergaderen en dat vraagt een grote personeelsinzet. Een docente die vroeger lid was van de resonantieraad geeft aan dat het werken over de richtingen heen waardevol is voor de leden en de kruisbestuiving net interessant is. Op basis van opmerkingen van de resonantieraad werd het curriculum aangepast, bv. m.b.t. onderzoek en afstemming op de realiteit in het werkveld. Ook de werkveldvertegenwoordiger geeft aan dat het interessant is te vergaderen met vertegenwoordigers van de verschillende richtingen. De vergaderingen, die tweemaal per jaar plaatsvinden, hebben wel steeds een volle agenda en het doornemen van de documenten vraagt wel wat voorbereidingswerk van de leden. Daarmee rekening houdend is twee vergaderingen per jaar het minimum. Input geven voor de afstemming van het curriculum op de realiteit, geeft voldoening voor de leden van de resonantieraad. Volgens de werkveldvertegenwoordiger hebben de meeste leden verder geen verwachtingen wat betreft return. Een mogelijk voorstel is om een bevraging te organiseren bij de leden van de resonantieraad om hun noden en behoefte aan win-win in kaart te brengen.

Naast de vergaderingen van de resonantieraad zijn er voor de teamleden nog veel andere momenten waarop ze kunnen netwerken in het werkveld. De docenten hebben een ruim *netwerk* en veel mogelijkheden om de vinger aan de pols te houden, bv. deelname aan allerlei commissies en vergaderingen, eigen bedrijf, bedrijfsbezoeken, contacten in kader van stages en bachelorproeven, enz.

Docenten volgen jaarlijks *een inhoudelijke en een pedagogisch-didactische opleiding*. Er wordt geen vastgelegd kader gebruikt om informatie uit de bijscholingen onderling te delen, maar het gebeurt wel in de praktijk, bv. in functie van de noden van collega's of tijdens een overlegmoment. Verder vindt er ook veel informeel overleg plaats, vooral over inhoudelijke items. Collega's hebben het gevoel hiervoor terecht te kunnen bij elkaar.

De uitgaande *docentenmobiliteit* binnen de opleiding kan nog verbeteren. Vooral de beperkte tijd en de concrete organisatie zijn hierbij struikelblokken, maar de vraag van docenten groeit wel stilaan. In het kader van onderzoek gaan docenten wel regelmatig spreken op internationale congressen en worden bezoeken in het buitenland afgelegd. Op die manier wordt al voor een groot stuk voldaan aan de behoefte van docenten aan internationale ervaringen. Hierbij wordt ook opgemerkt dat de nood aan fysieke uitwisseling kleiner wordt dankzij de communicatietechnologie en de mogelijkheden van internationalisation@home. Regelmatig worden buitenlandse docenten of gastsprekers uitgenodigd door de opleiding. Dit verschilt wel wat tussen de afstudeerrichtingen onderling. Ook bij studenten zou de onderwijsmobiliteit nog kunnen stijgen. Het team bekijkt wat de plannen en mogelijkheden kunnen zijn voor de volgende jaren. Nu het nieuwe curriculum stilaan stabiel is, kan er meer tijd worden vrijgemaakt om hier werk van te maken.

Onderzoek is niet evenredig verdeeld over de verschillende afstudeerrichtingen. Onderzoek voor dierenzorg, landbouw en groenmanagement zit in de onderzoeksgroep SALTO, maar de

Externe reflectie Agro- en biotechnologie

betrokkenheid van de docenten verschilt per domein (bv. dierenzorg versus landbouw). Voor voedingstechnologie wordt dit niet opgenomen binnen SALTO, maar zit onderzoek in de opleiding ingebed. De afstudeerrichting zet sterk in op productontwikkeling. Zo ontwikkelen studenten in het kader van de lessen zelf voedingsmiddelen en onderzoek is een inherent deel daarvan. Ook in het kader van de bachelorproef speelt onderzoek een belangrijke rol. De opleiding denkt na over de maatschappelijke valorisatie van onderzoek en met het oog daarop gebeurde recent een aanstelling.

Afsluitend wordt de vraag gesteld of er belangrijke aspecten zijn die niet aan bod kwamen tijdens de gesprekken en die toch belangrijk zijn om te benoemen. Als antwoord hierop wordt opgemerkt dat de student altijd centraal staat in de opleiding ABT.